

Príomhthasc

Iniúchadh an Ranga ar an Amlíne agus ar an Léarscáil

(Le haghaidh tuilleadh gníomhaíochtaí foghlama a fheiscint, féach ar an 'Learning Section' laistigh de gach Map Hotspot. Tá rannáin áirithe nasctha le Stair an SESE.)

A. Léargas ar Reilig Glas Naíon agus a Stair

Chun tosú

> Téigh go dtí an Gailearaí Scéal agus féach ar an bhfíseán 'The History of Glasnevin Cemetery'.

Freagair na ceisteanna seo a leanas:

1. Cathain a osclaíodh Reilig Glas Naíon?

2. Cé a bhunaigh an reilig?

3. Ainmnigh figiúr stairiúil amháin eile a luaitear san fhíseán seo.

> Clliceáil ar an Hotspot Map 'Michael Carey and Prospect'.

1. Cá as a tháinig Michael Carey?

2. Cé chomh mór is atá Reilig Glas Naíon?

3. Cad iad paidhcí?

> Clliceáil ar an Map Hotspot le haghaidh 'Daniel O'Connell and the Opening of the Cemetery'.

1. Cad iad na dlíthe a chuir srian mór ar shaol Chaitlicigh Rómhánacha agus Easaontóirí Protastúnacha?

2. Fíor nó Bréagach? D'oscail Dónall Ó Conaill reilig do mhuintir gach reiligiún.

3. Cén contae inar rugadh Ó Conaill?

- a. Gaillimh   b. Corcaigh   c. Ciarraí

4. Ainmnigh an eagraíocht a bhí faoi stiúir Dhónall Ó Conaill. Chuaigh sé i mbun feachtais chun an ceart a fháil do Chaitlicigh a bheith tofa mar Fheisirí Parlaimint na Breataine (MP).

5. Cathain a baineadh Fuascailt na gChaitliceach (an ceart do Chaitlicigh a bheith ina bhFeisirí Parlaiminte) amach?

- a. 1819   b. 1829   c. 1839

6. Líon isteach na spásanna bána.

Tháinig _____ an _____ ina dhlí sa bhliain _____. Dhún sé _____ na hÉireann i mBaile Átha Cliath agus chiallaigh sé sin gur rialáodh _____ go díreach ó _____.

[Éire, 1801, Aontas, Acht, parlaimint, Londain]

7. Ba Chealaitheoir é Daniel O'Connell. I d'fhocail féin, an bhféadfá an téarma 'Cealaitheoir' a mhíniú?

> [Cliceáil ar an Hotspot le haghaidh 'The O'Connell Tower'.](#)

1. Cé chomh hard is atá Cloigtheach Uí Chonaill?

2. Fíor nó Bréagach? Tógadh Cloigtheithe don chéad uair in Éirinn sna mainistreacha luath-Chríoataí.

3. Cathain a athosclaíodh an staighre i gCloigtheach Uí Chonaill?

- a. 2008   b. 2012   c. 2018

> Clliceáil ar an Hotspot le haghaidh ‘Celtic Cross – The Cadogan Cross’.

1. Ainmnigh suíomh mhainistir luath-Chríostaí amháin in Éirinn.

2. Cén aidhm a bhí ar dtús leis na radharcanna greanta ar na hArdchrosa?

3. Cén chloch a úsáideadh chun Ardros Cadogan a ghreanadh?

- a. Gaineamhchloch   b. Aolchloch   c. Eibhear

4. Roghnaigh dhá ghréas atá le fáil go coitianta ar Ardchrosa Ceilteacha. .

- a. Snaidhm fite fuaite   b. Strioca ingearacha   c. Bíseanna.

> Clliceáil ar an Hotspot le haghaidh ‘Garden Cemetery’.

1. Liostaigh trí chineál crainn is féidir leat a aimsiú i Reilig Glas Naíon.

2. Cén crann a chuir na Draoithe i suíomhanna naofa?

3-2-1: Obair Beirte

3 - Scríobh síos trí pháosa faisnéise nua a d’fhoghlaim tú sa cheacht seo.

2 – Saol beirt a d’fhoghlaim tú fúthu.

1 – Ceist amháin an duine a tháinig chugaibh le linn an cheachta.

B. Daoine agus Eachtraí

1. Obair Beirte/Grúpa

Cuir na **hEachtraí Stairiúla** sa chéad cholún leis an mbliain (blianta) sa dara cholún.

1. Tús Chogadh na Saoirse	a) 1919
2. Éirí Amach na Cásca	b) 1922
3. Thosaigh Cath an Somme i...	c) 1913
4. An Frithdhúnadh	d) 1914
5. An Fliú Spáinneach	e) 1918-19
6. Tús Chogadh na gCarad	f) 1916
7. An chéad bhean a toghadh riamh mar Fheisire Parlaimint na Breataine	g) 1916 (Aibreán)
8. Tús an Chéad Chogaidh Dhomhanda	h) 1918 (Nollaig)

2. Cuir na himeachtaí seo ar an líne ama thíos

3. Triail Iomlánaithe – Molly Reynolds agus May Noonan

Molly Reynolds: Éirí Amach 1916

Thosaigh Éirí Amach 1916 ar Luan _____, 24 Aibreán, agus rinneadh an cinneadh géilleadh Dé Sathairn, 29 _____. Bhí thart ar 300 bean gníomhach le linn an Éirí Amach. Bhain an tromlach le _____ ach bhí roinnt mná ina mbaill d'Arm Cathartha na hÉireann. Bunaíodh Cumann na mBan go hoifigiúil i 1914 agus tháinig Molly isteach ann nuair a bunaíodh é. Eagraíocht ban a bhí ann a bunaíodh chun 'cúis saoirse na hÉireann a chur chun cinn'. Ar Luain Cásca, thairg Molly dul go dtí _____, - ceanncheathrú an Éirí Amach. Bhí go leor róil éagsúla á dheanamh ag Cumann na mBan; bhunaigh roinnt baill stáisiún _____ chun cúram a thabhairt do lucht créachtaithe. Ba é _____ duine díobh siúd a gortaíodh, a chos briste ag urchar. Faoi thráthnóna Dé hAoine bhí aslonnú Ardoifig an Phoist ar siúl. Bhí

treoracha ann chun an _____ a thabhairt chuig an ospidéal. In éineacht le roinnt Óglaigh na hÉireann, d'imigh baill Chumann na mBan - leis na daoine créachtaithe - i ngrúpaí. Bhí _____ cruthaithe ag na hÓglaigh trí bhallaí foirgneamh ar Shráid Anraí, agus úsáideadh é seo mar bhealach amach as Ardoifig an Phoist. Faoi dheireadh, tugadh na daoine créachtaithe chuig Ospidéal Sráid _____. Seachtain tar éis deireadh an _____, tugadh Molly go Príosún _____ lena cheistiú ach scaoileadh saor í ina dhiaidh sin.

[Jervis, Éirí Amach, lucht créachtaithe, Ardoifig an Phoist, Cumann na mBan, Aibreán, Cásca, Séamus Ó Conghaile, garchabhrach, tollán, Chill Mhaighneann]

May Noonan: Monarchana Mná agus Ciníocha (1918)

In Éirinn, bunaíodh _____ Monarcha Muinisean Náisiúnta le linn an _____ Chogaidh Dhomhanda; bhí siad suite i mBaile Átha Cliath, Gaillimh, Corcaigh agus Port Láirge. Chun a chinntiú go raibh fir ar fáil le haghaidh cogaidh, _____ na Monarchana Náisiúnta mná den chuid is mó. Tháinig May Noonan chun bheith ina fostaí i Monarcha Sliogáin Náisiúnta ar Sráid _____. Bhí an táirgeadh ar siúl _____ uair sa lá. Pacáileadh na _____ a dhéanadh sa mhonarcha le pléascáin ina dhiaidh sin sular séaladh agus seoladh chun cogaidh iad. I gcomparáid leis an obair a bhí ar fáil do mhná roimh an gcogadh, íocadh go maith iad as gcuid saothair sna _____ muinisin agus bhí ceardchumann ann chun ionadaíocht a dhéanamh do _____ na n-oibrithe. Ar 11 _____ 1918, tháinig deireadh oifigiúil leis an gcogadh agus thosaigh na monarchana muinisin ag dúnadh. Mar thoradh air sin, bhí níos lú _____ ar fáil do mhná agus d'fhill go leor acu ar an obair, mar aimsir tí, a bhí a dhéanamh acu roimh an gcogadh. Go ginearálta áfach, d'athraigh ról na mban go mór i saol na tíre le linn an chogaidh, mar _____ go leor mná lasmuigh den teach den chéad uair riamh. D'oibrigh siad mar _____, oibrithe poist, i gcodanna de na fórsaí armtha, i monarchana _____, ar fheirmeacha, agus i dtionscail éagsúla eile. Sa bhliain _____, tháinig athrú breise ar ról na mban nuair a leathnaíodh an ceart vótála go mná os cionn 30, a chomhlíon srianta áirithe cosúil le húinéireacht maoin.

[munisean, 24, bhanaltraí, fostaíocht, 1918, d'fhostaigh, d'oibrigh, cúig, Chéad, Geata na Páirce, sliogáin, chearta, Samhain, monarchana]

4. Freagair na ceisteanna thíos faoi shaol duine amháin atá le feiscint ar an Léarscáil Idirghníomhach.

Duine ó Stair na Tíre

Oige - Cá háit agus cathain a rugadh iad? Cá raibh siad ina gcónaí? Cén eolas atá agat faoin tráth seo ina saol?

Ait cónaithe – Cén sórt teach ina raibh cónaí orthu?

Slí Bheatha – Cá raibh said ag obair?

Eagraíochtaí - An raibh siad ina mball d'eagraíocht (eagraíochtaí) ar bith?

Comhthéacs Stairiúil - Ciallaíonn sé seo breathnú a dhéanamh ar an scéal iomlán. Cad iad na himeachtaí a bhí ag tarlú in Éirinn agus sa domhan mór ag an am?

Cén tionchar a bhí ag comhthéacs stairiúil na linne ar shaol an duine seo?